

ISMÉTLÉS!

A biztosítás alapfogalmai

A biztonság, veszély és a kockázat

Minden emberi cselekvés egyik legősibb mozgatórugója a biztonságra való törekvés.

Azért gyűjtenek pénzt az emberek a bankszámlájukon, hogy biztonságban legyenek bizonyos elképzelhető fenyegetések (betegség, munkanélküliség stb.) hatásaival szemben. Az ember szinte minden tevékenységében felfedezhetjük a biztonságra való törekvést. A fizikai értelemben vett biztonság érdekében házat építünk, megpróbáljuk elkerülni a testi épségünket fenyegető veszélyeket, tartalékolunk a váratlan kiadások vagy a keresetkiesés által okozott veszteségek áthidalására, készülünk nyugdíjas éveink anyagi helyzetének javítására.

Annak ellenére, hogy az ember egyik legfőbb célja, hogy minden körülmény között és minden szempontból biztonságban legyen, a tökéletes biztonság állapota szinte megvalósíthatatlan. A biztonságra való törekvéssel legalább egyenrangú annak ellentétére, a veszélyre, a kockázat vállalására való törekvés. Az ember egyszerre törekszik a veszélyre és a biztonságra. Például kockáztatunk, amikor munkahelyet változtatunk, vagy amikor síelni megyünk.

A veszély valamilyen jövőbeni kedvezőtlen esemény bekövetkezésének lehetősége.

A kockázatos helyzetek, cselekvések és történések azon fajtáit, ahol a szereplők csak veszíthetnek, de nem nyerhetnek, vagy ahol az esetleges nyereség aránytalanul kisebb a lehetséges veszteséggel összehasonlítva, veszélynek nevezzük.

A kockázat alatt a veszély gazdasági következményét, azaz veszteség vagy kár keletkezésének lehetőségét értjük.

A nyerési lehetőségeket, ezáltal a kockázatot - valamilyen, egyénenként változó mértékig - minden ember keresi. Ugyanakkor a nyerési eséllyel nem kecsegtető szituációkat, tehát a veszélyt mindenki próbálja elkerülni, vagy legalábbis védekezni ellene. De nemcsak az egyértelmű veszélyeket, hanem **a kockázat várható negatív következményeit is szeretné az ember elkerülni**, vagy legalábbis minimalizálni. Így az emberek többsége igyekszik a biztonságra törekedni.

A kockázat kezelés lehetőségei

Miután mindannyian **biztonságra törekszünk, megpróbálunk a jövőbeni veszélyhelyzetekre felkészülni.**

Védekezünk az előre nem látható események ellen (például az esetleges jövedelem-kiesés következményei ellen), és tudatosan készülünk az előre látható események bekövetkezése utáni anyagi nehézségek kezelésére is. A kockázat kezelésére, illetve a károk következményeinek csökkentésére vonatkozóan többféle lehetőség közül választhatunk.

A kockázat elkerülése

A kockázatok kezelésének legegyszerűbb módja az olyan helyzetek elkerülése, amelyeket kockázatosnak tartunk. Például nem megyünk ki az utcára, mert a tetőről fejünre eshet egy cserép, így inkább otthon maradunk.

A kár megelőzése

Ez olyan magatartás, amellyel a kockázatot **a káresemény bekövetkezését megelőzően próbáljuk csökkenteni.**

Ez jelentheti bizonyos szabályok betartását, a veszélyes tevékenységektől való tartózkodást, sőt bizonyos konkrét intézkedések megtételét is, például betörés ellen rácsot szerelünk a nyílászárókra. A hatékony kármegelőzéssel a kockázatok csökkenthetők, és segítségével emberi életet, anyagi javakat menthetünk meg.

Tartalékképzés

A kockázatkezelés igen egyszerű formája. Például ha félünk, hogy ellopják az autónkat, tartaléknak veszünk még egyet, vagy **tartalékolunk annyi pénzt, hogy bármikor vehessünk egy másik újat.**

Ezt a megoldást azonban csak nagyon kevesen tudják megvalósítani, mert kockázatkezelés ezen módja igen pazarló és célszerűtlen.

Mindenki szeretne minél nagyobb tartalékot képezni és a mindennapi életet legmesszebbmenően élvezni.

Ez viszont **önmagában ellentmondást hordoz.** Ennek ellenére a tartalékképzés mint az önbiztosítás módszere sokszor kiemelt jelentőségű. Például: van otthon néhány megfelelő típusú tartalék ruházat, megfelelő színű cérna stb., vagy egy vállalatnál vannak bizonyos tartalék kapacitások, épületek, amelyek feleslegesek a normális termelőfolyamathoz. Egy országnak szüksége van meglévő gabona- és olajtartalékokra. Ezek példák a természetben történő tartalékolásra. Ezekben az esetekben a pénztartalék nem helyettesíti kielégítően a természetbeni tartalékokat.

A nagyobb volumenű károk esetében viszont kizárólag a pénztartalék tudja gyorsan áthidalni a problémákat.

A biztosítás mint a kockázatkezelés eszköze

A kockázatkezelés egyéni módszereinek sajátossága, hogy a veszélynek kitett személy egyedül lép fel a kockázattal szemben és saját maga keres megoldásokat az általa veszélyesnek hitt helyzeteire.

A biztosítás a kockázatkezelés és a jövő bizonytalanságai elleni csoportos védekezés eszköze, a kockázat áthárításának intézményes formája.

A biztosítás segítségével **a tartalékképzés hiányossága küszöbölhető ki**, ugyanis a biztosítás a tartalékolás esetén jelentkező - általában nagyon magas anyagi kiadásokat - egy tervezhető és elviselhető költséggé változtatja.

Például, ha egy családfenntartó halála esetén egymillió forint elegendő a hátramaradottak anyagi nehézségeinek áthidalására, ahelyett, hogy ekkora összeget tartalékolnának, egy kockázati életbiztosítás évi néhány ezer forintért ugyanolyan anyagi biztonságot tud nyújtani. Ha az említett egymillió forint tartalék nem áll rendelkezésre, ekkor ez szinte az egyedüli megoldás, ha pedig rendelkezésre áll, akkor a biztosítás díja feletti összeg szabadon felhasználható, befektethető, vagy elkölthető más célokra.

A biztosítás alap gondolata: a jövő bizonytalanságai elleni csoportos védekezés, az emberi szolidaritáson alapuló közös, csoportos kockázatviselés.

Az együttes, az összefogással való védekezés személyei a valamilyen azonos jellegű veszélyeztetettségű csoportot alkotó személyek, cégek, stb.: a biztosítottak.

A másik szereplő, az ilyen tevékenységre, feladatra speciálisan szakosodott pénzügyintézetek: a biztosítótársaságok.

Életünk folyamán, amikor látható, érezhető veszélybe kerülünk, igyekszünk a kockázatos helyzetet elkerülni, de ha ezt már nem tehetjük, a bekövetkező kárt csökkenteni akarjuk.

Ez a tulajdonság csak csíráiban velünk születetten ösztön, inkább kisgyermekkorunkban alakul ki bennünk a velünk való történések és a környezetünkből szerzett tapasztalatok alapján. Megfigyelhetjük, hogy a néhány éves gyermekek nem ismerik a félelmet, nem mérlegelik a rájuk leselkedő veszélyeket. Ezért van az, hogy jelentősek az őket érő balesetek száma, nem egyszer súlyossága. A spontán viselkedés ilyen életkorban náluk inkább a szülők, és más felnőttek iránti feltétlen bizalomban, rájuk való utaltságban nyilvánul meg.

Érettebbé válásunkkal, az aktív társadalomba való beilleszkedésünk során vesszük észre, hogy egyre több és több, jelenünket és jövőnket befolyásoló, meghatározó körülmények között kell élnünk, melyek többségében negatív képeket, perspektívákat tárnak elénk. Az információk gyorsuló áramlásával nap mint nap tudomást szerzünk számos balesetről, betegségről, kisebb-nagyobb káresetekről és tragédiáról.

Ezekbe különböző mértékben beleéljük magunkat és feltesszük a kérdést: **mi lenne, ha velünk történe hasonló?**

A környezetünkben előforduló **veszteségek még mélyebben hatnak ránk**. Nem is olyan ritkán tapasztalhatjuk, hogy a baj nem jár egyedül. Már csak egy betörés a lakásba is sok évre megkeserítheti a család életét, ha a keletkezett kár nem térül meg valamilyen módon.

Az aktív családtag komolyabb betegség vagy baleset miatti keresőképtelenné válása meghiúsíthatja nemcsak az ő, hanem a hozzátartozói életterveit is, ha nincs megfelelő anyagi támasz. Észlelhetjük az egészségügyi ellátás nehézségeit, nyugdíjasaink nélkülözéseit és még sorolhatnánk hosszan.

Könnyelmű kijelentés lenne azt állítani: mi nem kerülhetünk hasonló helyzetbe (?!?)

Valójában csak akkor nem, ha van megfelelő anyagi támaszunk, hátterünk, és ez a biztosítások köznapi, igazi lényege!

Napjainkban már hihetetlenül széleskörű a biztosítók kínálata. Mindenünkre és minden eseményre nincs is lehetőségünk biztosításokat kötni, de egy megbízható biztosítási szakember segítségével egyéni megítélésünk szerint ki lehet választani a számunkra a legfontosabb biztosításokat.

Veszélyközösség

A biztosítások egyik legfontosabb fogalma a veszélyközösség.

A veszélyközösség célja a tagok közös védekezése a károk gazdasági következményei ellen.

A veszélyközösség szervezését a biztosítók végzik. Ahhoz, hogy emberek egy csoportja veszélyközösséget alkosson, bizonyos feltételek megléte szükséges.

Először: egy csoport csak ugyanazon veszéllyel szemben alkothat veszélyközösséget. Ha tehát a csoport tagjait különböző veszély fenyegeti, egyiket például az, hogy leég a háza, a másikat, hogy összetörik az autója, és összejönnek, hogy ezeket a veszélyeket megbeszéljék, akkor lehet, hogy közösséget alkotnak, de nem veszélyközösséget. Veszélyközösséget csak azok alkotnak, akik mindannyian tartanak a házuk leégésétől, vagy mindannyian tartanak attól, hogy összetörik az autójuk. Ugyanazon a személyek tartozhatnak több különböző veszélyközösségbe is, de ezeket világosan el kell különíteni egymástól.

Másodszor: a veszélyközösségnek homogénnek kell lennie. Nem elegendő, hogy a potenciális kár minősége ugyanaz a veszélyközösség tagjainál, tehát, hogy mindenki tűztől tart.

A potenciális kár mennyiségének (nagyságának) is nagyjából azonosnak vagy legalábbis bizonyos határokon belülnek kell lennie. Biztosítási szempontból például nem alkot veszélyközösséget egy lakástulajdonos és egy pékség tulajdonosa, holott mindkettő fél attól, hogy leég az általa birtokolt építmény. Az egyik épület lakás, míg a másik ipari termelés céljait szolgálja, ezért a felmerülő kockázatok is eltérnek.

Harmadszor: a veszélyközösségnek megfelelően nagynak kell lennie, hogy megvalósuljon a kockázatkiegyenlítő, vagyis, hogy működjön a kockázatmegosztás elve.

Ez a biztosítéka, hogy a nagyszámú tag által befizetett díjak fedezzék a ténylegesen kárt szenvedetteknek nyújtandó szolgáltatásokat. Ezt lényegében a nagy számok törvénye teszi lehetővé.

A nagy számok törvénye

A szabályosság véletlen egyedi esetekben nem érhető tetten, de tömegben (nagy számú véletlen esemény során) mérhető és nagy biztonsággal számítható.

A nagy számok törvényét J. Bernoulli (1654- 1705) fogalmazta meg. A kísérletek számát növelve a relatív gyakoriság (a kérdéses esemény előfordulása az összes megfigyelt eseményhez viszonyítva) az adott esemény valószínűségéhez közelít. Ezt jól példázza egy pénzérme feldobása, ugyanis minél többször dobjuk fel a pénzérmét, annál inkább kiegyenlítődik a fej és írás előfordulásának aránya.

A nagy számok törvénye szerint minél többen vannak egy veszélyközösségben, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy a közösségre vonatkozóan a károk a várt

valószínűséggel következnek be.

A Biztosítás Fogalma

A **biztosítás** a kockázatfelosztás statisztikai módszerén alapuló pénzalap képzés a veszélyközösség tagjainak jövőbeni, véletlenszerű és felmérhető (pl. az un. nyugdíjbiztosítások) szükségleteinek kielégítése céljából.

Mit jelent a véletlenszerűség?

Véletlen az esemény, amelynek bekövetkezését az érintettek nem tudják előre. Egy biztosítási eseménynek mindenképpen véletlen eseménynek kell lennie. A biztosító számára alapvető fontosságú az, hogy a véletlenszerűséget biztosítsa.

Külön szakszavak is születtek ezért a véletlen különböző csorbulásaira, ezek közül a legfontosabbak: az antiszelekció, az autoszelekció és a morális kockázat.

Antiszelekció alatt azt értjük, amikor a szerződő felek egyike, a biztosított, élve az információs aszimmetria adta lehetőséggel, eltitkolja kockázatának valóságos mértékét a másik szerződő fél, a biztosító előtt. Általában a biztosított az, aki jobban ismeri a konkrét körülményeket, ezért a kockázat nagyságát.

Az autoszelekció azt jelenti, hogy a biztosított nem azért köt a biztosítóval szerződést, mert tudja, hogy az ő kockázata magasabb az átlagnál, hanem mert az átlagnál jobban tart egy bizonyos kár bekövetkezésétől. Akinek például a családjában sokan haltak meg betegségben fiatalon, félhet attól, hogy ő is rövid életű lesz, és bár teljesen egészséges, magas összegű kockázati biztosítást köt.

A morális kockázat lényege, hogy a biztosítás meglétének a ténye hat vissza a kár bekövetkezésének valószínűségére. Például akinek nincs casco biztosítása, óvatosabban vezet, mert fél attól, hogy baleset esetén összetöri az autóját. Casco biztosítás megkötése után ez a félelem megszűnhet, hiszen a kocsit összetörése esetén a biztosító megtéríti a kárt. Tehát kevésbé óvatosan hajt, s ezzel megnöveli a kár valószínűségét.

A biztosítások felosztása, fajtái

A biztosításokat többféle szempont szerint csoportosíthatjuk:

a biztosítás tárgya szerint (a szerződő kit vagy mit kíván biztosítani):
személy- és vagyónbiztosítás

a kár jellege szerint (a biztosító a biztosítási esemény bekövetkeztekor, hogyan szolgáltat vagy a kár megtérítését vállalja, vagy a biztosítási kötvényben és feltételekben előre

meghatározott összeget fizeti ki):
kár- és összegbiztosítás.

a tartalékképzés szempontjából:
élet- és nem életbiztosítás.

A biztosítások felosztása a biztosítás tárgya szerint

A biztosítás tárgya szerint két fő csoportba sorolhatjuk a biztosításokat: az ember életét, testi épségét, egészségét fenyegető károk anyagi következményei ellen a **személybiztosítások** nyújtanak védelmet, a dolgokban (ingatlanban, vagyontárgyakban) esett károk kompenzálására pedig a **vagyonsbiztosítások** szolgálnak.

A biztosítások felosztása a kár jellege szerint

Az elvileg és gyakorlatilag felmérhető nagyságú károkra **kárbiztosítás**, az elvileg vagy csak egyszerűen gyakorlatilag felmérhetetlen nagyságú károkra pedig **összezbiztosítás** köthető. Ilyen például az életbiztosítás, mert az emberi élet értéke nem felmérhető, szemben például egy gépjármű értékével, amely teljes pontossággal meghatározható.

A biztosítások felosztása tartalékképzés szempontjából

Tartalékképzés szempontjából az életbiztosítások azok, amelyek eltérnek a többi biztosításfajtától. Tipikus életbiztosításnál ugyanis az ügyfél hosszú időn keresztül folyamatosan fizeti a díjakat, befizetéseiből a biztosító tartalékot képez, melyet törvényileg meghatározott módon befektet, és a tartam végén a befektetésen elért hozamok előre meghatározott részét (85-90%) és a biztosítási összeget fizeti ki az ügyfélnek.

A nem életbiztosításokhoz a vagyonsbiztosítások mellett a baleset- és az egészségbiztosítás tartozik.

Viszontbiztosítás

A viszontbiztosítás a biztosítások egy speciális fajtája, melyet a hazai Biztosító Társaságok általában külföldi biztosítóval kötnek, amelyben a viszontbiztosító azt vállalja, hogy a biztosítási díj egy részének átengedése fejében a károk kifizetéséből is részesedik. Különösen a nagy összegű vagy tömeges károk (katasztrófakárok) kezelésére alkalmas ez a módszer. A viszontbiztosítás a biztosító által vállalt kockázatok biztonságos kezelésének egyik módszere az Ügyfelek azonos időben történő tömeges kárigényeinek kielégítésére.

A viszontbiztosítás jelentősége az, hogy kár esetén nem egy, hanem több biztosítónak kell helytállnia, így mindegyik biztosító csak annyit kénytelen saját maga fedezni, ami nem veszélyezteti a működőképességét. A viszontbiztosításon keresztül a biztosítók olyan kockázatokat is elfogadhatnak, amelyeket különben nem tehetnének meg, mert a pénzügyi hátterük azt nem tenné lehetővé.

A biztosítások díjkalkulációja

A biztosítási díj a biztosítási védelem ára.

A biztosítási díjjal kapcsolatosan három fogalommal kell megismerkednünk:

- kockázati díjrész (nettó kockázati díj)
- vállalkozói díjrész
- biztonsági tartalék

A **kockázati díjrész** a kockázatok (a károk kifizetésének) fedezetéül szolgál. Ezt a - kockázat mértékét képviselő – kárvalószínűségből számítják ki matematikai statisztikai módszerekkel.

A **vállalkozói díjrész** a biztosító költségeit a fedezi, valamint a biztosító nyereségének forrásául szolgál.

A biztosítások szervezésével, lebonyolításával kapcsolatban többféle költség merül fel, például jutalék, kockázat-elbírálás, nyilvántartás, díjbeszedés költségei.

Biztonsági tartalékra azért van szükség, mert előfordulhatnak bizonyos előre nem látható eltérések a kárkifizetési igényekben, például bizonyos veszélykörülmények figyelmen kívül hagyása vagy az adatok nem kellő pontossága miatt.

A Biztosító Társaságok

A biztosítási rendszeren belül az elfoglalt helyük szerint megkülönböztetünk direkt, ill. viszontbiztosítókat.

A direkt biztosítók elsődleges biztosítók, ők azok, akik elvállalják a különböző események, dolgok (vagyontárgyak, élet, egészség stb.) biztosítását.

A viszontbiztosítók a biztosítók biztosítói, ügyfeleik maguk a biztosítók, és a direkt biztosítók által vállalt kockázatok egy részét vállalják át azoktól.

A művelt biztosítási ágak szerinti felosztás

A biztosító által művelt biztosítási ágak szerint is csoportosíthatóak a biztosítók, így léteznek:

- szakosított biztosítók
- kompozit biztosítók

A **szakosított biztosítók** csak egy biztosítási ággal (pl. életbiztosítás vagy csak utas biztosítással) foglalkoznak.

A **kompozit biztosítók** több biztosítási ágban is tevékenykednek (pl. egyszerre élet- és nem-élet biztosítások).

1996. január 1-je után hazánkban kompozit biztosító nem alapítható. A biztosítási törvény hatálybalépése előtt már kompozit engedéllyel rendelkező biztosítók azonban mindkét ágat tovább művelhetik.

A **biztosító tulajdonosa** szerinti felosztás

Tulajdonos szerint a biztosítókat feloszthatjuk kölcsönösségi és magánbiztosítókra.

Kölcsönösségi biztosító (egyesület) esetében a biztosított és tulajdonosi pozíció nem válik el egymástól, vagyis a kölcsönösségi biztosító (egyesület) által biztosított egyén egyben, mint egyesületi tag a biztosító tulajdonosa is. Működésének célja nem a profit, hanem a tulajdonosok biztosítási igényeinek legcélszerűbb módon való kielégítése.

A **magánbiztosítók** általában részvénytársasági formában üzemelnek. A magánbiztosítók tulajdonosai a részvényesek, melyek általában jelentős nemzetközi pénzügyi csoportok. Ebben a társasági formában élesen elválik a biztosított és a tulajdonosi pozíció, így a biztosított kizárólag a Biztosító Részvénytársaság ügyfele lehet.

Biztosítás fajták

Biztosítás szakmai csoportosítás szerint megkülönböztetünk **élet- és nem-életbiztosításokat**. A könnyebb érthetőség kedvéért, mindennapi élet számára másféle csoportosítást célszerű alkalmazni.

Ezért itt a **Biztosítási 1x1 Portálon** a következő csoportosítást alkalmazzuk: **személy-, vagyon-, felelősség-, gépjármű- és egyéb biztosítások**.

Tudni kell azt is, hogy fő elemeiben e csoportok élesen elhatárolódnak egymástól, de részeiben közöttük előfordulhatnak átfedések. (Egyszerű példaként: a lakásbiztosítás a vagyonbiztosításhoz tartozik, ám a benne levő balesetbiztosítás már a személybiztosítási kategóriába.)

Az itt található leírások általánosságban ismertetnek egy-egy biztosítási termékfélét, mutatják meg azt, hogy az adott biztosítás milyen kockázatok fedezetére jó és kinek lehet ilyen biztosításokra szüksége.

Ha valamelyik biztosítás konkrétan, az Ön által megadott adatok alapján számított díjai, a biztosítás részletes szabályai, feltétele érdekli arról személyesen tájékoztatjuk.

Személy Biztosítások

A személybiztosítás: az élet-, baleset-, és az egészség-, betegségbiztosítási fajták gyűjtőneve. Ezekben a biztosítás fajtákban a biztosítási védelem az emberi élet, életvitel, egészség, testi épség, munkaképesség és ezek elvesztésével összefüggő jövedelem kiesés pótlására szolgál.

A személybiztosítási fajták **közös jellemzője**, hogy **a biztosítási védelem az ember személyéhez kötődik**, tehát nem valamilyen vagyontárgyhoz. További jellemzőjük, hogy összegbiztosítások.

Ez azt jelenti, hogy a biztosítás megkötésekor az ügyfél határozza meg azt az összeget (a biztosítási összeget) melyet a biztosítási esemény bekövetkezte (kár, baleset) esetén a biztosító fizessen ki neki. (A betegség- és a balesetbiztosítási egyes elemeinél a kárbiztosításra (a biztosító a bekövetkezett kár tényleges összegét fizeti ki) is találhatunk példákat. Ilyen pl.: a keresetkiesés kompenzálására szolgáló napi térítés biztosítás, vagy a költségtérítés biztosítás.)

A személybiztosításoknak van egy **általános biztosítási feltétele**, és vannak az **adott alapváltozat, illetve a kiegészítő biztosítások különös feltételei valamint különböző záradékok**.

Szerződéskötés előtt valamennyit meg kell kapnunk és a bennük foglaltakat tanulmányozzuk át.

A személybiztosítások díját a biztosítási (kockázati) összeg, az életkor, a biztosított neme és a futamidő határozza meg, de befolyásolja a foglalkozás, valamint a sporttevékenység is.